

חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד),

התשנ"ו-1996*

פרק א': פרשנות

1. בחוק זה –

הגדרות

"אם נושאת" – אשה הנושאת הריון עבור הורים מיועדים;

"הורים מיועדים" – איש ואשה שהם בני זוג, המתקשרים עם אם נושאת לשם הולדת ילד;

"הסכם לנשיאת עוברים" – הסכם בין הורים מיועדים לבין אם נושאת לפיו מסכימה האם הנושאת להתעבר בדרך של השתלת ביצית מופרית ולשאת את ההריון עבור ההורים המיועדים;

"מחלקה מוכרת" – מחלקה בבית חולים, או מרפאה, שהכיר בהן המנהל הכללי של משרד הבריאות, בהודעה ברשומות ובתנאים שקבע, לצורך ביצוע פעולות רפואיות הקשורות בהפריה חוץ-גופית;

"קרובת משפחה" – אם, בת, נכדה, אחות, דודה ובת-דוד או בת-דודה, למעט קרבת משפחה בדרך של אימוץ;

"ועדת האישורים" – הועדה שמינה שר הבריאות לפי סעיף 3;

"פקיד סעד" ו"פקיד סעד ראשי" – עובד סוציאלי ששר העבודה והרווחה הסמיכו לפי סעיף 20ג) להיות פקיד סעד לענין חוק זה;

"ילד" – ילד שנולד לאם נושאת כתוצאה מביצוע הסכם לנשיאת עוברים;

"יחסי הורות" – מערכת חובות, זכויות וסמכויות הקיימת בין הורה לילדו לפי כל דין;

"צו הורות" – צו בדבר אפטרופסות של הורים מיועדים על ילד וקיום יחסי הורות ביניהם;

"בית משפט" – בית משפט לעניני משפחה, ועד לכינונו – בית משפט מחוזי.

פרק ב': אישור הסכם לנשיאת עוברים

2. השתלת ביצית מופרית שמטרתה התעברות אם נושאת על-מנת למסור את הילד שיולד להורים מיועדים לא תבוצע אלא בהתקיים כל אלה:

הסכם לנשיאת עוברים

(1) נערך הסכם בכתב, בין אם נושאת להורים מיועדים, אשר אושר על-ידי ועדת אישורים בהתאם להוראות חוק זה;

(2) הצדדים להסכם הם בגירים תושבי ישראל;

(3) האם הנושאת –

(א) אינה נשואה, ואולם רשאית ועדת האישורים לאשר התקשרות עם אם נושאת שהיא אשה נשואה, אם הוכח להנחת דעתה כי לא עלה בידי ההורים המיועדים, במאמץ סביר, להתקשר בהסכם לנשיאת עוברים עם אם נושאת שאינה נשואה;

* נתקבל בכנסת יום ט"ז באדר התשנ"ו (7 במרס 1996); הצעת החוק ודברי ההסבר פורסמו בהצעות חוק 2456, מיום י"ג בכסלו התשנ"ו (6 בדצמבר 1995), עמ' 260.

(ב) אינה קרובת משפחה של אחד מן ההורים המיועדים;

(4) הזרע המשמש להפריה חוץ־גופית הוא של האב המיועד, והביצית אינה של האם הנושאת;

(5) האם הנושאת היא בת דתה של האם המיוערת, ואולם אם היו כל הצדדים להסכם לא־יהודים רשאית הועדה לטעות מהוראות פסקה זו בהתאם לחוות דעת של איש הדת חבר הועדה.

3. (א) שר הבריאות ימנה ועדת אישורים בת שבעה חברים שהרכבה: ועדת האישורים

(1) שני רופאים בעלי תואר מומחה ביילוד ובגינקולוגיה;

(2) רופא בעל תואר מומחה ברפואה פנימית;

(3) פסיכולוג קליני;

(4) עובד סוציאלי;

(5) נציג ציבור שהוא משפטן;

(6) איש דת, לפי דתם של הצדדים להסכם לנשיאת עוברים.

שר הבריאות ימנה יושב ראש לוועדת האישורים מבין חבריה.

(ב) העובד הסוציאלי יתמנה בהתייעצות עם שר העבודה והרווחה; נציג הציבור שהוא משפטן יתמנה בהתייעצות עם שר המשפטים, ואיש הדת יתמנה בהתייעצות עם השר לענייני דתות; בהרכב ועדת האישורים יהיה ייצוג של שלושה חברים לפחות לבני כל אחד מהמינים.

(ג) שר הבריאות ימנה ממלא מקום ליושב ראש ועדת האישורים מבין חבריה וממלא־מקום לכל חברי ועדת האישורים, בכפוף להוראות סעיף קטן (ב).

(ד) המנין החוקי בישיבות ועדת האישורים יהיה חמישה חברים וביניהם היושב־ראש.

(ה) החלטות ועדת האישורים יתקבלו ברוב קולות חבריה; ההחלטות ייערכו בכתב וייחתמו בידי היושב־ראש.

(ו) ישיבות ועדת האישורים יהיו סגורות, ופרסומם של דברים שנאמרו או שנמסרו בהן אסור, זולת לצורך ביצוע חוק זה או בקשר עם חקירה פלילית על עבירה לפיו.

4. (א) בקשה לאישור הסכם לנשיאת עוברים תוגש לוועדת האישורים בצירוף מסמכים אלה:

(1) הצעה להסכם לנשיאת עוברים;

(2) חוות דעת רפואית בדבר אי־היכולת של האם המיוערת להתעבר ולשאת הריון, או כי הריון עלול לסכן משמעותית את בריאותה;

(3) חוות דעת רפואית בדבר התאמה לתהליך של כל אחד מהצדדים להסכם;

(4) הערכה פסיכולוגית בדבר התאמה לתהליך של כל אחד מהצדדים להסכם;

(5) אישור של פסיכולוג או עובד סוציאלי כי ההורים המיועדים קיבלו ייעוץ מקצועי מתאים, לרבות בדבר אפשרויות הורות אחרות;

(6) התקשרו הצדדים להסכם לנשיאת עוברים בעקבות הסכם תיווך בשכר, יוגש ההסכם לועדה בצירוף פרטי המתווך.

(ב) ועדת האישורים תבחן את המסמכים שהוגשו לה לפי סעיף קטן (א) ותשמע את כל הצדדים להסכם; כן רשאית היא לדרוש מהצדדים כל חומר נוסף ולשמעו כל אדם אחר, כפי שתראה לנכון.

אישור הסכם
5. (א) נוכחה ועדת האישורים כי התקיימו כל התנאים המנויים בסעיף 2 רשאית היא, לאחר ששקלה את מכלול הנתונים העולים מחוות הדעת, המסמכים והדברים שהושמעו בפניה, לאשר את ההסכם לנשיאת עוברים, או לאשרו בתנאים, אם שוכנעה כי התקיימו כל אלה:

(1) כל הצדדים עשו את ההסכם לנשיאת עוברים בהסכמה ומרצון חופשי ובהבינם את משמעותו ותוצאותיו;

(2) לא קיים חשש לפגיעה בבריאות האם הנושאת או בשלום הילד שיוולד;

(3) לא נכללו בהסכם לנשיאת עוברים תנאים הפוגעים או המקפחים את זכויות הילד שיוולד או את זכויות אחד מהצדדים.

(ב) אישרה ועדת האישורים הסכם לנשיאת עוברים, יחתמו עליו הצדדים בפניה; כל שינוי בהסכם טעון אישור הועדה.

(ג) ועדת האישורים רשאית לשוב ולדון באישור שנתנה אם חל שינוי מהותי בעובדות, בנסיבות או בתנאים ששימשו יסוד להחלטתה וכל עוד לא הושגתה הביצית המופרית באם הנושאת בהתאם להסכם לנשיאת עוברים.

תשלומים
6. ועדת האישורים רשאית לאשר תנאים בהסכם בדבר תשלומים חודשיים לאם הנושאת לכיסוי הוצאות ממשיות, הכרוכות בביצוע ההסכם, לרבות הוצאות עבור ייעוץ משפטי ודמי ביטוח, וכן לפיצוי על ביטול זמן, סבל, אובדן הכנסה או הפסד זמני של כושר השתכרות, או כל פיצוי סביר אחר.

ביצוע הסכם לנשיאת עוברים
7. לא תבוצע הפריה חוץ-גופית והשתלת ביצית מופרית אלא במחלקה מוכרת ועל יסוד ההסכם לנשיאת עוברים שאושר כאמור.

פרק ג': מעמד הילד

תחולה
8. פרק זה יחול על הריון ולידת ילד שנולד על-פי הסכם לנשיאת עוברים שאושר בהתאם להוראות פרק ב'.

הודעה לפקיד הסעד
9. (א) הורים מיועדים ואם נושאת יודיעו לפקיד סעד על מקום הלידה ועל תאריך הלידה המשוער בתום החודש החמישי להריונה של האם הנושאת; ההודעה תכלול פרטים שייקבעו בתקנות.

(ב) מיד עם הלידה ולא יאוחר מעשרים וארבע שעות לאחר מכן יודיעו ההורים המיועדים או האם הנושאת לפקיד הסעד על לידת הילד.

משמורת, אפוטרופוסות ומסירה
10. (א) עם לידתו יהיה הילד במשמורת ההורים המיועדים ויחולו עליהם כלפיו האחריות והחובות של הורה כלפי ילדו.

(ב) פקיד סעד שייקבע לכך על ידי פקיד סעד ראשי יהיה, בכפוף להוראות סעיף קטן (א), האפוטרופוס הבלעדי על הילד משעת לידתו ועד למתן צו הורות או עד למתן צו אחר הקובע את מעמדו של הילד.

(ג) מסירת הילד על ידי האם הנושאת למשמרות ההורים המיועדים תהיה בנוכחות פקיד הסעד ובסמוך לאחר הלידה ככל שניתן.

11. (א) תוך שבעה ימים מיום לידת הילד יגישו ההורים המיועדים בקשה למתן צו הורות; לא הגישו ההורים המיועדים בקשה כאמור, תוגש בקשה על ידי פקיד סעד באמצעות נציג היועץ המשפטי לממשלה.

(ב) בית המשפט יתן צו הורות אלא אם כן נוכח, לאחר קבלת תסקיר פקיד סעד, כי הדבר נוגד את טובת הילד; נוכח בית המשפט כאמור, יתן צו לפי סעיף 14.

12. (א) עם מתן צו הורות יהיו ההורים המיועדים הורים ואפוטרופסים בלעדיים על הילד והוא יהיה ילדם לכל דבר וענין.

(ב) אין בצו הורות כדי לפגוע בדיני איסור והיתר לעניני נישואין וגירושין.

13. (א) ביקשה אם נושאת לחזור בה מהסכם לנשיאת עוברים ולהחזיק בילד, לא יאשר זאת בית המשפט אלא אם כן נוכח לאחר קבלת תסקיר פקיד סעד, כי חל שינוי בנסיבות שיש בו כדי להצדיק חזרתה של האם הנושאת מהסכמתה, וכי אין בכך כדי לפגוע בטובת הילד.

(ב) לאחר מתן צו הורות לא יאשר בית המשפט חזרה מהסכם לנשיאת עוברים כאמור.

(ג) אישר בית המשפט חזרת אם נושאת מהסכם לנשיאת עוברים, יקבע בצו את מעמד האם הנושאת כאם ואפוטרופא על הילד, והוא יהיה ילדה לכל דבר וענין; כן רשאי בית המשפט לקבוע בצו הוראות כדבר מעמד הילד ויחסיו עם ההורים המיועדים או עם אחד מהם.

14. (א) לא נתן בית המשפט צו הורות לפי סעיף 11(ב) וביקשה אם נושאת את האפוטרופסות על הילד, יתן בית המשפט צו כאמור בסעיף 13(ג), אלא אם כן נוכח, לאחר קבלת תסקיר פקיד סעד, כי הדבר נוגד את טובת הילד.

(ב) לא נתן בית המשפט צו הורות לפי סעיף 11(ב) והאם הנושאת לא ביקשה כי תוענק לה האפוטרופסות על הילד, או נוכח בית המשפט כי צו לפי סעיף קטן (א) נוגד את טובת הילד, רשאי הוא לקבוע בצו כל הוראה אחרת בדבר מעמד הילד כפי שימצא לנכון בנסיבות הענין.

15. נתן בית המשפט צו לפי סעיפים 13 או 14 רשאי הוא לקבוע תשלום החזר הוצאות לכל אחד מהצדדים להסכם לנשיאת עוברים.

16. (א) צו לפי סעיפים 11, 13 או 14 יירשם בפנקס שינוהל בידי רשם שימנה שר המשפטים.

(ב) פרטי הרישום וצורתו ייקבעו בתקנות שיתקין שר המשפטים באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

(ג) הוראות סעיף 30 לחוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981, יחולו לענין זה בשינויים המחוייבים.

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 293; התשנ"ה, עמ' 399.

17. דיון לפי חוק זה יהיה בדלתיים סגורות זולת אם ראה בית המשפט לקיימו בפומבי, ואולם רשאי בית המשפט להרשות לאדם או לסוגי בני אדם להיות נוכחים בשעת הדיון, כולו או מקצתו.

פרק ד': הוראות שונות

18. אין בהוראות חוק זה או בהסכם לנשיאת עוברים שאושר על-פיו כדי לפגוע בדרישה לפי כל דין לענין הצורך בהסכמה מרעת לטיפול רפואי, או כדי למנוע מאם נושאת לקבל טיפול רפואי או לבצע בה פעולה רפואית, לפי רצונה, לרבות הפסקת הריון לפי סימן ב' בפרק י' לחוק העונשין, התשל"ז-1977.²

שמירת דינים

19. (א) המבצע השתלה של ביצית מופרית במטרה להביא להתעברות אם נושאת על-מנת למסור את הילד שלא בהתאם להוראות חוק זה, או בקשר עם ביצוע הסכם לנשיאת עוברים שלא אושר בידי ועדת האישורים או בניגוד לתנאים שקבעה, דינו - מאסר שנה אחת.

עונשין

(ב) צד להסכם לנשיאת עוברים או מי מטעמו המציע, נותן, מבקש או מקבל תמורה בכסף או בשווה כסף בקשר עם ביצוע הסכם לנשיאת עוברים שלא באישור ועדת האישורים, דינו - מאסר שנה אחת.

(ג) המפרסם, ללא רשות בית משפט, דברים שנאמרו בישיבות ועדת האישורים או מסמכים שהוגשו לה, או שמם, זהותם או כל רבר אחר העלול להביא לזיהויים של אם נושאת, של הורים מיועדים או של ילד, או את תוכנם של הסכם לנשיאת עוברים או מסמכים שהוגשו לבית משפט בעניינים אלה, דינו - מאסר שנה אחת.

(ד) המוסר או המקבל ילד שלא בנוכחות פקיד סעד או שלא על-פי צו של בית משפט לפי חוק זה, דינו - מאסר שנה אחת.

20. (א) שר הבריאות ממונה על ביצוע פרק ב' והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו. (ב) שר העבודה והרווחה ממונה על ביצוע פרק ג' והוא רשאי, בהתייעצות עם שר המשפטים, להתקין תקנות לביצועו.

ביצוע, תקנות ומינוי פקידי סעד

(ג) שר העבודה והרווחה יסמיך לענין חוק זה פקיד סעד ראשי ופקידי סעד אשר יפעלו לפי הנחיות פקיד הסעד הראשי, בדרך כלל או לענין מסוים.

21. בחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965,³ אחרי סעיף 20 יבוא:

תיקון חוק מרשם האוכלוסין - מס' 7

א20. (א) ניתן צו לפי חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד), התשנ"ו-1966, יירשמו במרשם פרטי הרישום הקבועים לנשיאת עוברים בצו.

(ב) שר הפנים רשאי לקבוע הוראות בתקנות לגבי הליכי הרישום לרבות רישום זמני עד למתן צו על ידי בית המשפט.

22. בחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995,⁴ בסעיף ו, אחרי פסקה (6) יבוא:

תיקון חוק בית המשפט לענייני משפחה

"(י) חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור ההסכם ומעמד היילוד), התשנ"ו-1996."

² ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התשנ"ו, עמ' 42.

³ ס"ח התשכ"ה, עמ' 270; התשנ"ה, עמ' 398.

⁴ ס"ח התשנ"ה, עמ' 393.

(1) בפרק ג', בכותרת לסימן ד', במקום "למאמצים" יבוא "להורה מאמץ ולהורה מיועד".

(2) אחרי סעיף 57 יבוא:

57א. (א) בסעיף זה -
"גמלאות
להורה מיועד

"חוק הסכמים לנשיאת עוברים" - חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד), התשנ"ו-1996;

"אם מיועדת" - מבוטחת לפי פרק י"א, או אשת מבוטח לפי פרק י"א, שקיבלו למשמורתם ילד כהורה מיועד לפי הוראות חוק הסכמים לנשיאת עוברים.

(ב) על אף הוראות סעיף 42, יחולו הוראות סימן ב' לפרק זה על אם מיועדת בשינויים המחוייבים ובתיאומים שקבע השר באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת; היום שבו ילדה מבוטחת ייחשב, לגבי מבוטחת שהיא אם מיועדת, היום שבו נולד הילד.

(ג) הוראות סימן ג' לפרק זה, למעט הוראות סעיפים 48 ו-52, יחולו בשינויים המחוייבים ובתיאומים שקבע השר באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת; ואולם דמי הלידה ישולמו לאם מיועדת החל ביום שבו ניתן לה צו הורות לפי סעיף 11 לחוק הסכמים לנשיאת עוברים, או לאחר תום פרק הזמן שבעדו היא זכאית לדמי לידה, לפי המוקדם, ובלבד שלא ישולמו דמי לידה אלא בעד פרק הזמן שבו הילד נמצא במשמורתה לפי חוק הסכמים לנשיאת עוברים.

לענין סעיף זה יהיה היום הקובע - היום שבו קיבלה האם המיועדת את הילד למשמורתה, ובלבד שביום הקובע אין היא עובדת או עוסקת במשלח ידה.

24. בחוק עבודת נשים, התשי"ד-1954⁶, אחרי סעיף 6א יבוא:

6ב. האמור בסעיף 6 יחול, בשינויים המחוייבים ובתיאומים ששר העבודה באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת יקבע בתקנות, גם על עובדת שקיבלה למשמורתה ילד כהורה מיועד לפי הוראות חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד), התשנ"ו-1996.

אפרים סנה
שר הבריאות

אורה נמיר
שרת העבודה והרווחה

עזר ויצמן
נשיא המדינה

שמעון פרס
ראש הממשלה

שבת וייס
יושב ראש הכנסת

⁵ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210 ועמ' 438.
⁶ ס"ח התשי"ד, עמ' 154; התשנ"ב, עמ' 116.